

Duurzaamheid in het hoger beroepsonderwijs

Mvo langs de meetlat van het facilitaire werkveld

Het begrip duurzaamheid is zo actueel dat het een gemiste kans zou zijn wanneer het onderwijs hier niet op in wist te spelen. Maar wat wordt er binnen het curriculum van de hbo-opleidingen FM aangeboden? En wat kunnen toekomstige professionals verwachten in het werkveld?

Duurzaamheid is het afgelopen decennium verankerd geraakt in de samenleving. Consumenten zijn kritischer dan ooit tevoren. Ook studenten aan de hbo-opleidingen FM worden voor het vraagstuk geplaatst wat een bedrijf allemaal moet realiseren om zichzelf duurzaam te noemen. Wat moeten toekomstige FM-professionals beheersen om een bedrijf te verduurzamen? En sluiten de opleidingen eigenlijk wel aan bij de vraag vanuit het werkveld?

Opleidingseisen

Alle hbo-opleidingen FM in Nederland besteden aandacht aan duurzaamheid. Met name de Haagse Hogeschool (HHs) en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) profileren zich op dit vlak. Maar ook Hogeschool Utrecht heeft een hogeschoolbreed duurzaamheidsbeleid. De Hogeschool Rotterdam doet veel aan CO₂-besparing. Vier van de negen opleidingen hebben een Aishe-ster weten te bemachtigen. Aishe staat voor *Auditing Instrument for Sustainability in Higher Education*. De HHs en de HAN hebben specifiek sterren behaald voor hun opleiding Facility Management.

Op de websites van de opleidingen is veel informatie te vinden over duurzaamheid binnen het schoolgebouw. De meeste opleidingen treffen dan ook duur-

zame maatregelen. Dit artikel pretendeert echter niet een beeld te geven van (het lesaanbod met betrekking tot) duurzaamheid binnen alle hbo-opleidingen FM in Nederland; daarvoor is nader onderzoek nodig. Wel geeft het inzicht in het onderwerp binnen de HHs en de HAN. Wat bieden deze scholen aan rondom het thema duurzaamheid?

Interviews en enquêtes hebben het beeld bevestigd dat er in het curriculum van deze opleidingen veel aandacht wordt besteed aan duurzaamheid. Over het algemeen wordt hieraan binnen elk leerjaar in enige vorm aandacht besteed. De genoemde opleidingen betrekken duurzaamheid bij veel modules, vooral waar deze raakvlakken hebben met huisvesting. Ook de Hogeschool Zuyd en de Hogeschool Utrecht hebben duurzaamheid opgenomen binnen het curriculum.

De praktijk

Om te inventariseren wat in het werkveld speelt op het gebied van duurzaamheid, zijn er gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van vier bedrijven in verschillende branches. Gedurende de interviews fungeerden twee kernonderwerpen als leidraad: triple P (people, planet, profit) en de indruk die de bedrijven hebben van duurzaamheid in het onderwijs. De gedeelde verwachting binnen deze bedrijven is dat duurzaamheid

*Kristen van Eijk
en Kai van de
Poll*

> Het onderzoek heeft plaatsgevonden van september 2012 tot juli 2013. Alle negen hbo-opleidingen Facility Management zijn onderzocht. Voornamelijk met behulp van informatie uit brochures en internet. Twee opleidingen die nadrukkelijk aandacht besteden aan duurzaamheid zijn vervolgens telefonisch geïnterviewd. Vier bedrijven binnen evenveel branches die duurzaamheid tot hun kernwaarden rekenen zijn geïnterviewd.

ook op de lange termijn actueel zal blijven.

Accenten binnen duurzaamheid houden dan ook voornamelijk verband met de langetermijnvisie. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het creëren van betrokkenheid en bewustzijn. Maar ook samenwerken en verandermanagement moeten ervoor zorgen dat er op lange termijn een cyclisch proces ontstaat.

De meeste overeenkomsten tussen de bedrijven betreffen het aspect planet: ecologische doelstellingen met betrekking tot de (facilitaire) bedrijfsvoering. Bedrijven vinden het belangrijk dat afval wordt gereduceerd, gescheiden en op enige wijze hergebruikt of gerecycled. Maar ook het aspect people – maatschappelijke doelstellingen – vinden bedrijven van groot belang. Zo kunnen mensen en (de olievlekwerking van) hun leerprocessen een grote toegevoegde waarde hebben om daadwerkelijk de verduurzaming in gang te zetten. Eén bedrijf is zelfs van mening dat een toekomstige professional een grote invloed kan hebben binnen het bedrijf, voornamelijk door het feit dat deze door de inbreng van actuele kennis een voorbeeldfunctie kan vervullen.

Op het gebied van profit – economische doelstellingen – is continuïteit belangrijk. Continuïteit zorgt er impliciet voor dat duurzaamheidsdoelstellingen op de lange termijn kunnen worden gerealiseerd. Bedrijven die niet aan duurzaamheid doen kunnen op den duur imagoschade oplopen.

De bevraagde vertegenwoordigers van de bedrijven zijn het met elkaar eens dat opleidingen een scope moeten aanbrengen vanuit een praktisch FM-perspectief, met inbegrip van praktijkvoorbeelden van organisaties die duurzaam opereren. Bovendien zijn de bedrijven van mening dat de opleidingen ook in dit opzicht de benodigde technische kennis moeten aanbieden.

Ten slotte blijkt uit de praktijk dat actualiteit een relevant aspect is. Wanneer toekomstige professionals op de hoogte zijn van actuele methoden, certificaten en modellen, kunnen zij een onschatbare bijdrage leveren aan de bedrijfsvoering van toekomstige werk- of opdrachtgevers. De accenten in het onderwijs zouden vervolgens moeten liggen in het vergoten van het bewustzijn en benadrukken van de toegevoegde waarde van het nastreven van duurzaamheidsoogmerken. Bedrijven kunnen op verscheidene manieren een bijdrage leveren aan het onderwijs. Te denken valt onder meer aan colleges, seminars of stagemogelijkheden. Hierbij is de communicatie tussen beide par-

tijen en de diverse doelgroepen – studenten, de opleiding en het beroepenveld – van fundamenteel belang.

Vergelijking

Een vergelijking tussen wat het werkveld graag wil zien van een toekomstige professional en het werkelijke aanbod van de opleidingen laat zien dat er zeker nog verbetering mogelijk is binnen alle opleidingscurricula. De HHs en de HAN hebben wat dat betreft een duidelijke visie, die is ingebed in het curriculum. De Hogeschool Utrecht en de Hogeschool Zuyd zijn al aardig op weg om het thema in elk leerjaar terug te laten komen.

Het is belangrijk dat elke opleiding een visie ontwikkelt over dit thema. Alle hbo-opleidingen FM zouden duurzaamheid moeten integreren in hun onderwijsaanbod, voor zover dat niet al het geval is. Zoals eerder aangegeven is niet van alle negen hbo-opleidingen FM in Nederland bekend welke plek duurzaamheid in het curriculum heeft. Het gegeven dat tot op heden alleen de Haagse Hogeschool en de HAN een Aishe-ster hebben behaald, suggereert dat er zeker ruimte voor verbetering is. Duurzaamheid speelt een cruciale rol binnen huisvestingsvakken, maar verdient ook zeker aandacht in alle andere modules. Inkoop, logistiek en algemene bedrijfskunde behoren het aspect duurzaamheid te benoemen, toe te passen in opdrachten en te toetsen in tentamens. Het werkveld is bij monde van de bevraagde bedrijven bereid om colleges, seminars of stages aan te bieden waarin dit onderwerp uitvoerig aan bod komt.

> Kristen van Eijk en Kai van de Poll zijn studenten aan de Academie voor Facility Management van De Haagse Hogeschool. Zij hebben gedurende een schooljaar onderzoek gedaan naar de vraag van bedrijven en het aanbod van opleidingen betreffende het onderwerp duurzaamheid.